

tatis, & fertilitatis author Vegetabilibus quibulvis vitam & nutrimentum confert, id quod rusticos ipsos non latet, qui animalium fimos nitrosum salem continentes ad agrorum stercoreationes adhibent. In huius rei demonstratione multus est *Rudolphus Glanberus*, qui in suis scriptis multa experimenta veritatem liquidò demonstrantia affert, & ipsi Sali Communi artificiosis suis operationibus nitrosam naturam conciliat, ut publico usui inserviens, & in finorum locum succedens majorem in stercoreatione agrorum utilitatem præbeat. Ita magna calamitate mortales Salpetræ afficit, & è contrario ipsi singentes commoditates, & utilitates præbet, abusu suo horrendo ipsos male mulctans, & usu maximo infinitum ipsis emolumentum largiens. Quid in Medicina & Alchymia præstare valeat, ex antedictis facile est colligere. Elementa duo, aer & Ignis in ipso primas tenent, quæ igneum, & ærium reddentes faciunt, ut flamma concepta ad eò volatilis sit, & tam facile in auras evanescat. Pari cum Mercurio natura præditus in penetrabilibus suis intimis ignem incredibilem continet, exterius ipsam glaciem frigore superans. In Chymicis Operationibus præcipuus est janitor, clavam gerens, quæ solidissimorum lapidum & metallorum corpora referantur & aperiuntur, quandoquidem hic Sal rectè, & laboribus debitis tractatus juxta cum Sale communi Circulatum Minus expromere non recusat. Facili negotio fixatur, & constans redditur, ut amissa sua inflammabili natura ad Salis communis naturam se convertat, prout hic haud difficulter Salispetræ naturæ & proprietates induere solet, adeò ut Uterque convertibilis & mutabilis admirandâ commutatione naturas suas permutent, & alter alterius naturam & proprietates induat. Ut paucis quidem, sed magni tamen momenti verbis hunc Salem expediam, prætermittere non possum, quin hoc manifestem, mutua commutatione utrumque Salem, petræ nimirum, & vulgarem inter se colludere, ac aeris beneficio in se invicem converti. Ille merus ignis ex astrorum influentiis in aerem infusus & immerfus eum totum occupat, & per illum in terram & aquam devehitur. Argumento sunt tonitrua horrenda, quæ Salispetræ & Sulphuris incendio ortum suum acceptum ferunt. Hic per totum mare ipsamque terram diffusus pingues suos halitus perpetua expiratione in aerem emittit, qui ab ipso aere partim in Salempetræ transmutantur, partim sulphuream & inflammabilem naturam nanciscuntur. Quicquid verò Salispetræ communem Salem attingit, prout vel quantitate superior vel inferior fuerit, aut illam in suam naturam transmutat, aut ab eo in contrariam transmutatur, ut ita aut ille, Salpetræ videlicet, volatili sua inflammatione nudatus ignem non amplius reformidet, aut hic è contrario volatilis & fugax factus igni non magis resistat, sed incensus flammam concipiat, & in aerem avolet. Hoc pacto assidua hæc commutatio necessariis terræ usibus semper præsto est, & admiranda operatione munus à Creatore sibi impositum exequitur.

Elementa
Salispetræ
duo.

Salpetræ &
Sal communis
mutua commutatione
colliduntur.

Considerent hæc Naturæ scrutatores indefessi, & acutâ mentis acie contemplantur, ut tantorum in aere motuum, & tantorum effectuum causas & origines rectè & accuratè perspicere queant. Alumen his subjungitur, quod vel naturæ vel arti originem suam debet, & plerumque ex aquis & terris aluminosis erutum maximi usus est in arte tinctoria, quandoquidem panni tinctorum aliquam non suscipiunt, nisi prius alumine & tartaro coquantur. Illud pannis & aliis rebus tingendis adhærens colores & tinctorum attrahit, præcipitat, & rebus tingendis quasi agglutinat. Hic res tingendas mundat, puriores reddit, & ab omnibus sordibus liberat, atque coloribus insignem splendorem, & fulgorem conciliat. In Medicina quoque & Alchymia haud exiguum emolumentum ex penu suo depromit. Manna sive Dulcedo Aluminis excellit in febribus hæcticis, corpus humanum incendio suo excedentibus, & fit per cohobationem, & putrefactionem phlegmatis, quod cum corpore suo putrefactum, & sæpius cohobatum, seu ab ipso frequenti destillatione ablatum tandem dulce illud medicamentum exhibet, morbos ardore suo nimio corpus affligentes, admirabili sua virtute removens. Arcanum verò præstantius ex eo eruit Sal Circulatum *Paracelsi*, quod ex *Archidoxia* conficere discas. Quod ad Sales ab arte sola profectos attinet, inter eos usitatissimi sunt Cineres clavellati ex arboribus crematis & combustis educti, qui duplices à Germanis duobus nominibus *Werd-astche* & *Bot-astche* distinguuntur, & variis in locis Europæ ad Smegmatis, & vitrorum confectionem alioque usus adhibentur. Alii tales in Asia & Africa Regionibus ex herba Kali conficiuntur Smegmati parando inservientes, ex quibus Venetias delatis vitra illa Crytalli instar pellucida, & inde Crytallina dicta consili solent. Hos omnes combustionem ex vegetabilibus in sales igni resistentes redigi solitos Chymici Alkalium nominant, & titulo dignari consueverunt. Tartarus Sal concretus, doliorum, quæ vina continent, lateribus adhærens in arte tinctoria usus est maximi, ut de Alumine modo diximus. Ob salem fixum, qui ex eo fit, in factitiorum Salium Catalogum ipsum referre visum fuit, cum aliàs à natura in doliis vino oppletis procreetur, & ad vasorum latera ex vino aciditatem nimiam temporis progressu extrudente, depellatur. Cremor ejus hodie apud Medicos frequens in Pharmacopoliis passim invenitur. Spiritus licet ob combustionem adustionem sapiat, & ingratoris tum saporis, tum odoris sit, virtute tamen suâ in obstructionibus interiorum viscerum referendis plus præstat. Sal exustione ex ipso erutus, præterquam sal quod, æquè ac crudum ipsius corpus, Aurifabris in metallicis suis operationibus, ac præcipuè argento mundando inserviat, & in Medicina & in Alchymia suis viribus innotuit. Pluribus calcinationibus & solutionibus atque coagulationibus ad summam puritatem provectus, & cum Oleo Vitrioli pluribus destillationibus rectificato medicamentum evadit præstantissimum, quod verò Tartari Vitriolati titulo gaudens vulgarem illum

Physicimodum.

Alumen.

Artis tinctoria functione.

Manna a-luminis.

Cineres clavellati.

Vitra Crytallina.

Alkalia.

Tartarus.

Cremor Tartari.

Spiritus.

Sal.

Tartari Vitriolati titulo gaudens vulgarem illum Tartarum Vitriolatum longè post se relinquit, & eas ex se vires in sanandis diversis morbis expromit, quas vulgaris ille frustra pollicetur. Magisterium ex ipso per proprium Spiritum emergens priori longè antecellit, & huic Arcanum ipsius, Salis Circulati operâ exurgens, quod summum gradum attingit. Spiritus Salis Tartari cum Salis Armoniaci Spiritu, vivum ex Metallis Mercurium elicit. Ex eodem Tartari Sale, & Vini Spiritu ab eodem copiosius per destillationes iteratas ablato egreditur famosus ille Balsamus Samech (i.e. Tartari) apud *Paracelsum*, Chirurgis omnibus medicamentum utilissimum Pariter, & maxime necessarium. Acerum eodem pacto à Sale dicto ablatum aliud Chirurgum medicamentum parit prior non minus utile, ac commodum. Sal Armoniacus partim Naturalis, partim factitius totus quidem volatilis est, & in auras abit, sed flammam non concipit, atque ideo non Sulphuream sed Mercurialem indolem obtinet. Factitii materiam sunt Urina, fuligo, & Sal communis, ex quibus per sublimationem existit: Imò ipse Sal urinæ putrefactus dat Salem volatilem, verè Armoniacum, qui vini Spiritum in Salem præcipitat. Salem inquam, qui labores Chymicos iterum requirit, ut ad summum arcanum pervenire valeat. Vario autem suo usu partim extra Medicinam & Alchymiam, partim in ipsa ipsi Armoniacus haud incelebre & inglorium nomen sibi comparavit. Cum Salepetræ conjunctus & distillatus aquam reddit in auro solvendo satis promptam & alacrem. Duo autem hi Sales volatiles & fugaces, Salpetræ nimirum merè Sulphureus, & Armoniacus purus purus Sal Mercurialis se mutuo præcipitant, & constantes reddunt, ita ut ex utroque aliàs ab igne vehementer abhorrente Sal exoritur omnem ignis violentiam potentem, & potestatem violentam penitus respuens, & miros in Alchymia æquè ac in Medicina effectus producat. Ejus conficiendi ratio hæc est: In crucibulo Salempetræ fundas, eique fuso injicias frustula Salis Armoniaci, quæ à Salepetræ recepta unâ cum ipso omnem suam fugacitatem amittunt, ac Sal evadunt omnem ignis potentiam contemnens, & insignium in Medicina & Alchymia virtutum effector, si porrò majorem Chymicorum laborum operâ perfectionem nactus fuerit. Nam, ut obiter & quasi in transitu hic dicam, Nihil magni momenti in Chymia unquam consequeris, nisi patienti animo te multis & frequentibus laboribus subjeceris, qui assiduo & indefinente filo se invicem consequentes in resolvendis subjecti cujusque repagulis, & excrementis ejusdem purgandis & mundandis mutuas operas tradunt, & mirâ concordia conspirant. Totam Chymicorum vulgarem turbam ut Plurimum in limine consistentem video, principio aliquo contentam, & plerumque retentis iis, in quibus neutiquam cardo rei versatur, ea rejicientem, quæ tamen ad rem maxime faciunt. Unde sit ut in eodem, quo cætera Medicorum

Tartarus vitriolatus verus.

Magisterium.

Arcanum.

Spiritus Salis Tartari.

Balsamus Samech.

Sal Armoniacus.

Sal Urinæ volatilis.

Duo Sales volatiles Salpetræ & Armoniaci se mutuo præcipitant.

Sal ex igne.

Admonitio.

Chymicorum error.

cohors, luto hærens vulgaria sua & crudamedicamenta Chymica mundo obrudat, & nihil magis efficiat, imò infeliciore sæpenumero in sanandis ægris successu utens, scientiæ tam nobilissimæ summam infamiæ maculam aspergat, & stigmata turpia inurat. Hæc obiter monuisse satis est. Cæteri Sales factitii magnâ copîa se offerunt, quorum catalogum prolixum hic contexere cum instituti nostri ratio non patiat, brevis recensio ipsos expediemus. Vegetabilium Sales infiniti sunt, quorum quisque sui simplicis indolem sequi dicitur, Omnes tamen, quotquot etiam fuerint, ad duas classes revocantur: Sunt enim aut volatiles & essentielles, qui haud exiguus viribus pollent, aut fixi, ut vocant, in Alcalium classe locum obtinentes, & ipsius ignis fructus, per simplicium destructiones nati. Modi, quorum adminiculo hi juxta cum illis acquirantur, in Chymicorum libris passim sunt obvi. Magisteria & Arcana ipsorum ex præcedentibus facile quis conficere, atque ita ex vegetabilibus pulcherrima, saluberrima, & humanæ naturæ maxime convenientia medicamenta nancisci poterit. Auctarii tamen loco totius herbæ Magisterium addo: Herbam aliquam puram in mortario lapideo contunde, contusam cucurbitæ impone, humiditatem in Balneo elice, eam corpori suo redde, & pluribus destillationibus iteratis laborem repetetibi exhibiturum ipsius herbæ Magisterium omnes ejusdem vires apertas & mundas complectens, & multò efficacius phlegmate illo, quod in pharmacopoliis venditum quoque vires Spiritui Vini creditur. Herbarum quoque vires Spiritui Vini nuptæ valetudini humanæ plurimum commodi exhibent, & plurimis morbis tollendis summo cum fructu adhibentur. Aromatum essentia, Aromata. Spiritus Vini aliquot destillationibus in Balneo ex ipsis ablati adjumento, commodè extrahuntur, & grata, atque salubria medicamenta tradunt. Piper duos Sales complectitur, unum volatilem, essentialem, & stomacho gratum, atque utilem; alterum corrosivum, ac stomacho noxium, qui tantum eidem damni, quantum prior commodi præstat. Hunc priorem si affuso Spiritu Vini extraxeris, Spiritumque rursum in Balneo abstraxeris, stomachicum medicamentum nancisceris, cujus in stomacho corroborando vires nunquam satis laudaveris. Animalium Sales hic etiam in censum veniunt. Inter eos excellit Sal viperarum ex carnibus, aut Viperarum toto ipsarum corpore paratus, si ex eo prius vena illa dempta fuerit, quæ ex capite per tergum usque ad caudam descendit. Salem hunc tibi dabit Philosophica calcinatio facta per iteratas destillationes liquoris, à fecibus corporis illius, ex quo per destillationem extractus fuerit. Toties autem destillationes illæ repetendæ sunt, donec feces albiissimæ appareant, ex quibus Sal per dissolutiones, filtrationes, & coagulationes crebras extrahitur, & purissimus redditur. Secretior est illa calcinatio, quæ per Ignem Naturæ Balsamicum peracta Salem tibi largietur perfectissimum, magnorumque multo-

Cæteri Sales.

Essentiales & fixi.

Herbarum Magisteria.

Herbæ per Spiritum Vini extrahuntur.

Animalium Sales.

Sal.

Philosophica calcinatio.

Ignis Naturæ Balsamicus.

(k)

multo-